

SPIRITUEEL

Geraakt door God

Museum Catharijneconvent in Utrecht belicht de geschiedenis van het kloosterleven. Monniken en nonnen blijven de buitenwacht fascineren

Er is haast geen betere ambassadeur van het roomse geloof denkbaar dan Herman Finkers. De Almelse cabaretier weet met zoveel enthousiasme, humor en overtuigingskracht over zijn religieuze roerselen te vertellen dat de katholieke leer iets vanzelfsprekends krijgt. Waarom zou je nog twijfels koesteren als de kerk zulke mooie verklaringen voor de mysteries van het leven biedt, alsmede allerlei prachtige rituelen, fijne heiligen en gregoriaanse muziek?

Het leek de KRO dan ook een goed idee de populaire katholiek Finkers eens met een televisiecamera naar een klooster te sturen. Voor het programma *Kruispunt* meldde hij zich bij de abdij Koningshoeven in het Brabantse Berkel-Enschot, waar hij drie dagen met de trappisten samenleefde.

De ontmoeting met de monniken verliep moeizamer dan de KRO verwacht en gehoopt zal hebben. Zo kreeg Finkers al snel buikloop van het enorme eettempo van de broeders. Omdat zij de maaltijden zwijgend gebruiken, hebben zij de neiging het voorgezette voedsel zo snel mogelijk naar binnen te werken, wat zeker geen gezonde gewoonte is.

Verder bleek de kloof tussen de wereldse gast en de monastieke gastheren onoverbrugbaar groot. De trappisten bekeken de grappenmaker met het nodige wantrouwen, terwijl Finkers met enige schrik moet hebben geconstateerd dat kloosters toch erg vreemde personages herbergen. Zoals de tamelijk zielig ogende trappist die vertelde hoe moeilijk hij het vroeger had in de enge, boze buitenwereld. Hij bevestigde daarmee het beeld van het klooster als een vluchtplaats voor psychisch ietwat labiele figuren.

Ondanks dit imago blijven monniken en nonnen fascineren. Ze vormen het onderwerp van documentaires en films, van boeken en musicals. Hun aantrekkingskracht heeft zeker te maken met de charmante onmodieusheid van kloosterlingen. De gelofte van armoede, kuisheid en gehoorzaamheid bijvoorbeeld komt heel curieus over in een tijd waarin zoveel waarde wordt gehecht aan luxe, lichamelijk genot en assertiviteit. Daarom ook trekken journalisten regelmatig naar het klooster om met verbazing te berichten over een uitstervend mensensoort.

De tentoonstelling *In Godsnaam! 1000 jaar kloosters* speelt in op deze permanente belangstelling. De locatie van de expositie, die te bekijken valt tot en met 2 september van dit jaar, is in elk geval heel geschikt. Het Catharijneconvent in Utrecht is namelijk een in een museum voor christelijke kunst en cultuur getransformeerd klooster. In de vijftiende eeuw kregen de karmelieten de beschikking over een opvanghuis voor daklozen aan de Lange Nieuwstraat en maakten er een opvanghuis van voor hun eigen broeders.

Op last van keizer Karel V vestigde zich in 1529 een andere orde in het complex, die van de johannieters. Zij maakten er een ziekenhuis van. In de jaren zeventig van de vorige eeuw viel het besluit het gebouw om te dopen tot het Museum Catharijneconvent, dat in 1979 officieel werd geopend door koningin Juliana. Na een ingrijpende renovatie in 2005 ziet het gebouw er nu fraaier uit dan ooit. Jammer is alleen dat de exposities vaak tegenvallen.

Dat geldt ook wel een beetje voor *In Godsnaam!*, een kleine expositie die niet echt een reis naar Utrecht rechtvaardigt. Maar voor wie een zwak heeft voor de wondere wereld van wierook en wijwater, vallen er aardige dingen te zien. Zoals pijen, getijdenboekjes en devotieprentjes, een altaar van stro en een nagebouwde



Afgezonderd en stil bestaan

kloostercel. Intrigerend zijn de portretten van monniken en nonnen van Annie van Gemert, die ook staan afgedrukt in het mooie, bij de tentoonstelling horende fotoboek *Kloosterlingen*.

Een korte film in een aparte ruimte (pas op voor het afstapje!) probeert inzicht te verschaffen in de drijfveren van kloosterbewoners. Een merkt op dat hij is 'geraakt door God'. Maar waarom leidt deze aanraking tot de keuze voor een afgezonderd, stil bestaan dat zich verder kenmerkt door een verbijsterende eentonigheid? En waarom sluiten de, door Annie van Gemert gefotografeerde, Dienaressen van de Heilige Geest van de Altijdurende Aanbedding zich vrijwillig op achter tralies?

Dat zijn vragen waarop de buitenwacht geen bevredigend antwoord krijgt. En daarom zal de buitenwacht altijd geïnteresseerd blijven in die wonderlijke broeders en zusters in het klooster,

Gerry van der List

